

**Informacja w sprawie zatrudnienia obywateli polskich
w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
i Szwajcarii oraz obywateli państw EOG w Polsce**

Warszawa, maj 2011 r.

SPIS TREŚCI

Informacja w sprawie zatrudnienia obywateli polskich w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii oraz obywateli państw EOG w Polsce	1
Wstęp.....	3
Rozdział I	4
Obywatele Polski na rynkach pracy państw członkowskich UE i EFTA	4
Informacje ogólne	4
Austria	8
Belgia	8
Bułgaria	9
Cypr.....	10
Czechy.....	10
Dania	11
Estonia.....	12
Finlandia.....	12
Francja.....	13
Grecja	13
Hiszpania.....	14
Holandia	14
Irlandia	16
Islandia	18
Litwa.....	18
Luksemburg.....	19
Łotwa.....	19
Malta.....	20
Niemcy	20
Norwegia	22
Portugalia	23
Rumunia	23
Słowacja	24
Słowenia	25
Szwajcaria	25
Szwecja.....	27
Węgry	28
Wielka Brytania.....	28
Włochy	29
Rozdział II	31
Obywatele państw EOG i Szwajcarii na polskim rynku pracy	31

Wstęp

Obecna, czternasta edycja materiału informacyjnego na temat przepływu pracowników między Polską a innymi państwami członkowskimi UE i państwami członkowskimi EFTA¹ dotyczy głównie obecności obywateli polskich na rynkach pracy innych państw członkowskich UE. Informacje ogólne są oparte głównie na dostępnych opracowaniach naukowo – badawczych, natomiast informacje na temat sytuacji w poszczególnych państwach członkowskich – na materiałach z polskich placówek dyplomatyczno – konsularnych.

Implikacje globalnego kryzysu gospodarczego tj. zmniejszenie możliwości absorpcyjnych napływającej z zagranicy siły roboczej, zmiana nastawienia lokalnych społeczności do migrantów zarobkowych, zmniejszanie się mobilności przestrzennej są ciągle odczuwalne. Zmniejszenie rozmiarów migracji z Polski obserwuje się od 2008 r.², należy przy tym pamiętać, że wielu migrantów pomimo kryzysu próbuje „przetrwąć na emigracji”. Zmianom skali wyjazdów z Polski towarzyszą zmiany w strukturze emigracji ze względu na kraj docelowy. Otwarcie rynków pracy Austrii i Niemiec prawdopodobnie przyczyni się do dalszych zmian w tym zakresie.

1 maja 2011 r. zakończył się trzeci etap okresu przejściowego ograniczającego swobodny dostęp obywateli państw UE-8 do rynków pracy UE-15. Jako ostatnie swoje rynki pracy otworzyły Austria i Niemcy. Oczywiście nie ma jeszcze danych statystycznych obrazujących poziom przepływów migracyjnych z Polski do tych państw. Trudno przedstawiać prognozy, jednak analiza pojawiających się materiałów badawczych oraz wypowiedzi ekspertów wskazuje, że nie należy oczekiwać kolejnej fali emigracji (porównywalnej np. z migracją do Wielkiej Brytanii bezpośrednio po akcesji). Brak alarmistycznych artykułów prasowych po 1 maja 2011 r. zdaje się potwierdzać spokojną reakcję rynków pracy na zniesienie restrykcji przez Niemcy i Austrię.

¹ Informacje w sprawie zatrudnienia obywateli polskich w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii oraz obywateli państw EOG w Polsce przygotowywane są dla Komitetu Europejskiego Rady Ministrów w cyklu półrocznym począwszy od października 2004 roku.

² Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004 – 2009, GUS

Rozdział I

Obywatele Polski na rynkach pracy państw członkowskich UE i EFTA

Informacje ogólne

Źródła danych

Dane statystyczne i informacje dotyczące specyfiki zatrudnienia i innych form aktywności ekonomicznej obywateli polskich w poszczególnych państwach członkowskich UE i EFTA, zawarte w dalszej części materiału, zostały uzyskane za pośrednictwem polskich placówek dyplomatyczno-konsularnych.

W materiale przedstawiono dane nt. liczby Polaków przebywających w poszczególnych państwach w określonym czasie (dotyczące tzw. zasobu migracyjnego) oraz liczby Polaków przybywających do tych państw w danym roku (dot. tzw. strumienia migracyjnego). Należy jednak przypomnieć, że dane administracyjne pochodzące z poszczególnych państw członkowskich nie mogą być traktowane jako pełne dane obrazujące skalę zjawiska migracji Polaków za granicę.

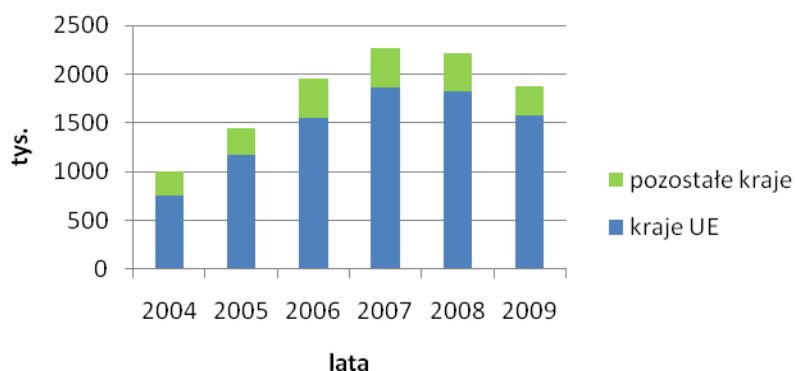
Trendy dotyczące obecności czy też napływu Polaków do poszczególnych państw EOG i Szwajcarii można zaobserwować na podstawie danych dotyczących rejestracji pobytu powyżej 3 miesięcy, pozwoleń na pobyt (w Szwajcarii) oraz rejestracji dla celów podatkowych. Pod uwagę można brać również rejestrację w powszechnym systemie ubezpieczeń społecznych. Na podstawie wymienionych statystyk wyodrębnienie imigrantów zarobkowych jest najczęściej niemożliwe, jednak według szacunków GUS wśród osób, które wyemigrowały z Polski po akcesji do UE, 80% - 90% pozostawało za granicą w związku z pracą lub jej poszukiwaniem³.

Wraz ze zniesieniem wymogu uzyskiwania zezwoleń na pracę znika to źródło danych nt. napływu obywateli polskich.

Ogólne tendencje w transgranicznej mobilności Polaków

Tak jak wskazywano w poprzednich wydaniach *Informacji w sprawie zatrudnienia obywateli polskich w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii oraz obywateli państw EOG w Polsce* kryzys gospodarczy spowodował zmniejszenie zainteresowania Polaków emigracją. Dotychczasowy „potencjał emigracyjny” polskiego społeczeństwa w porównaniu do okresu przed akcesji Polski do UE zmniejszył się w efekcie takich czynników, jak już zrealizowana alokacja polskich migrantów na rynkach pracy innych państw UE, poprawa sytuacji ekonomicznej kraju, wzrost liczby miejsc pracy, wzrost poziomu wynagrodzeń (zwłaszcza w grupie osób o wysokich kwalifikacjach zawodowych) czy też wyższy poziom świadomości społecznej nt. wymogów pracodawców zagranicznych oraz możliwych negatywnych skutków wyjazdów (jak np. zatrudnienie poniżej kwalifikacji, brak perspektywy kariery czy rozbitcie rodziny).

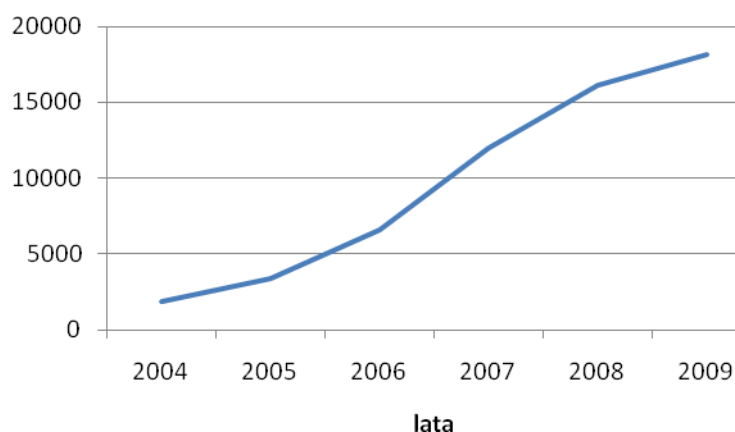
³ Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004-2009, GUS

Wykres 1. Emigracja z Polski na pobyt czasowy w latach 2004 - 2009 (w tys.)

Źródło: Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004 – 2009, GUS

Według szacunkowych danych GUS⁴, na koniec 2009 r. poza granicami kraju przebywało czasowo (powyżej 3 miesięcy) 1,87 mln Polaków, z tego 1,57 mln w państwach UE. Największa liczba Polaków odnotowana została w Wielkiej Brytanii – ok. 550 tys., w Niemczech – ok. 415 tys. oraz w Irlandii – 140 tys. Szczyt emigracji Polaków osiągnięty został w roku 2007 (2,27 mln), po czym liczba obywateli Polski znajdujących się poza granicami kraju zaczęła się zmniejszać. Warto zwrócić uwagę, że obecnie obserwuje się wzrost udziału członków rodzin emigrantów zarobkowych, pozostających na ich utrzymaniu, w ogólnej liczbie emigrantów.

Najnowsze raporty wskazują, że część młodej generacji polskiej emigracji zarobkowej podejmuje decyzje o dłuższym związaniu się z krajem emigracji. Świadczą o tym np. dane dotyczące liczby decyzji o posiadaniu dzieci podejmowanych przez kobiety – migrantki urodzone w Polsce⁵.

Wykres 2. Urodzenia żywe przez matki z Polski, w Anglii i Walii, w latach 2004 – 2009

Źródło: Krystyna Iglicka, *Migracje długookresowe i osiedleńcze z Polski po 2004 roku – przykład Wielkiej Brytanii. Wyzwania dla statystyki i demografii państwa*, CSM, 2011 r.

⁴ Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004-2009, GUS

⁵ Krystyna Iglicka, *Migracje długookresowe i osiedleńcze z Polski po 2004 roku – przykład Wielkiej Brytanii. Wyzwania dla statystyki i demografii państwa*, CSM, 2011 r.

Często podejmowanym obecnie tematem jest emigracji Polaków do Austrii i Niemiec po 1 maja 2011 r. Określenie skali migracji jest niezwykle trudne. W związku z dużym niedoszacowaniem prognoz dotyczących rozmiarów emigracji z państw UE-8 po rozszerzeniu Unii w 2004 r., niewielu autorów zdecydowało się na podjęcie próby określenia skali wyjazdów po zakończeniu okresu przejściowego. W opracowaniach, w których podjęto próbę oszacowania migracji do Austrii i Niemiec, pojawiają się prognozy, mówiące o 100-140 tys. pracowników z państw UE-8 napływających corocznie do Niemiec oraz o ok. 500 tys. pracowników z Polski w okresie od 2011 do 2015 r.⁶ Bezpośrednim powodem są rozbieżności pomiędzy oczekiwaniami niemieckich pracodawców a kwalifikacjami i doświadczeniem zawodowym osób zainteresowanych wyjazdem, a także stosunkowo niska znajomość języka niemieckiego wśród społeczeństwa polskiego. Otwarcie niemieckiego i austriackiego rynku pracy, spowoduje najprawdopodobniej wzrost liczby Polaków poszukujących pracy na tamtejszych rynkach, jednak mogą nastąpić niedopasowania pomiędzy oczekiwaniami zagranicznych pracodawców i kwalifikacjami zainteresowanych osób, a zatem tylko część Polaków będzie w stanie odpowiedzieć na istniejący popyt na pracę⁷.

Wyjazdy Polaków w ramach swobodnego świadczenia usług

Zainteresowanie polskich przedsiębiorców świadczeniem usług na rynkach pracy innych państw UE w ciągu ostatnich dwóch lat zmniejszyło się. W latach 2005 – 2007 wykazywało tendencję wzrostową, w latach 2008 i 2009 – spadkową. Porównując rok 2009 do roku poprzedniego liczba wystawionych formularzy E-101 zmniejszyła się o 10%. Analizując ostatnie dwa lata, najwięcej delegowanych Polaków (prawie 80%) wybierało pracę w Niemczech, Francji, Belgii lub Holandii. W przypadku wszystkich wymienionych państw nastąpił spadek liczby wystawianych formularzy E-101 w roku 2009 w stosunku do roku 2008, największy (o 28%) dotyczył Francji, najmniejszy (o 4,6%) – Niemiec⁸.

Porównując statystyki dotyczące polskich emigrantów zarobkowych oraz pracowników delegowanych, warto zauważyć, że zmiana liczby osób wyjeżdżających do poszczególnych państw w dobie kryzysu gospodarczego wykazuje odmienne tendencje. Widać to m.in. na przykładzie Wielkiej Brytanii. Biorąc pod uwagę liczbę wydanych formularzy E-101, w roku 2009 nastąpił wzrost o 9,5% w stosunku do roku poprzedniego. W przypadku imigrantów z Polski zarejestrowanych w WRS sytuacja była odwrotna, w roku 2009 zarejestrowanych zostało prawie o połowę mniej pracowników z Polski niż w roku poprzednim⁹.

Warto zauważyć ważny wyrok Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-307/09 *Vicoplus*, który rozstrzygnął wątpliwości, czy pracowników delegowanych z innych państw członkowskich w celu udostępnienia innemu pracodawcy należy traktować w kontekście przepisów przejściowych tak jak pracowników migrujących, czy też nie. Trybunał orzekł, że artykuły 56 TFUE i 57 TFUE nie sprzeciwiają się temu, aby w okresie przejściowym przewidzianym w rozdziale 2 załącznika XII do aktu dotyczącego warunków przystąpienia (...) państwo członkowskie uzależniało możliwość delegowania takich pracowników od uzyskania pozwolenia na pracę.

⁶ Maciej Duszczyk, *Koniec okresu przejściowego – czy Polskę czeka nowa fala emigracji?*, Analizy Instytutu Polityki Społecznej Uniwersytetu Warszawskiego 1/2011

⁷ ibidem

⁸ Obliczenia na podstawie danych ZUS

⁹ Dane *Working Registration Scheme*.

Sytuacja na europejskich rynkach pracy

Według danych Eurostatu¹⁰ stopa bezrobocia w UE od stycznia do marca 2011 r. utrzymywała się na poziomie 9,5%, co stanowiło wzrost w stosunku do końca 2009 r. o 0,1 punktu procentowego i spadek o taką samą wartość w stosunku do grudnia 2010 r. Najniższą stopę bezrobocia wśród państw UE zarejestrowano w Holandii (4,2%), Austrii (4,3%) oraz Luksemburgu (4,5%). Najwyższą w Hiszpanii (20,7%), Irlandii (14,7%) oraz na Słowacji (13,9%). W Polsce powyższy wskaźnik zanotowano na poziomie powyżej średniej unijnej, tj. 9,8% (w lutym i marcu 2011). Biorąc pod uwagę kształtowanie się zharmonizowanej stopy bezrobocia dla Polski w analogicznym okresie roku poprzedniego nastąpił jej wzrost o 0,8 punktu procentowego.

Na podstawie danych GUS¹¹ dotyczących bezrobocia rejestrowanego, widać, że sytuacja na polskim rynku pracy na początku 2011 r. w stosunku do roku poprzedniego nie uległa poprawie. Biorąc pod uwagę dane od początku roku 2010 do marca 2011 r. najwyższa stopa bezrobocia równa 13,2% została zarejestrowana w lutym 2010 r. i lutym 2011 r. W marcu 2011 r. w stosunku do miesiąca poprzedniego nastąpił nieznaczny spadek liczby bezrobotnych (z 2.150,2 tys. do 2.133,9 tys.) i stopy bezrobocia (do 13,1%). Liczba ofert pracy, którymi dysponowały urzędy pracy wzrosła w marcu w porównaniu do lutego o prawie 40%, jednak w stosunku do marca 2010 r. była niższa o ponad 14%¹².

Zmieniająca się sytuacja na rynkach pracy poszczególnych państw unijnych wpływa m.in. na politykę migracyjną danego kraju. W wielu państwach członkowskich UE, w których Polacy najczęściej podejmują zatrudnienie, w porównaniu z okresem tuż po akcesji, znacznie zwiększyła się konkurencja na rynkach pracy (m.in. z powodu spowolnienia gospodarczego i zmian w strukturze popytu na pracę). Trudniejsza sytuacja spowodowała zmianę w nastawieniu części mediów i opinii publicznej państw przyjmujących do pracowników z państw UE-8.

Powyższa sytuacja skłoniła Rząd Holandii do opracowania dokumentu „*Planowane działania w związku z migracjami zarobkowymi z Europy Środkowej i Wschodniej*”, przekazanego Parlamentowi w dniu 14 kwietnia. Rząd RP podejmuje zdecydowane kroki przeciwdziałające takim zamierzeniom już na wczesnym etapie ich formułowania. Polska wspiera tym samym stanowisko Komisji w tej sprawie, wyrażane między innymi w Komunikatach i Sprawozdaniach¹³ dotyczących wykonania dyrektywy 2004/38 w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich. Komisja daje w powyższych dokumentach wyrażnie do zrozumienia, że uważa obecny stan implementacji ww. dyrektywy za niewystarczający, podkreślając utrzymywanie się rozmaitych barier na poziomie legislacyjnym, administracyjnym i praktycznym. Nie zamierza także wspierać działań zmierzających do ograniczenia prawa obywateli UE do swobodnego przemieszczania się po terytorium UE.

¹⁰<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teilm020&tableSelection=1&plugin=1> (z dnia 23.05.2011 r.)

¹¹http://www.stat.gov.pl/gus/5840_677_PLK_HTML.htm (z dnia 23.05.2011 r.)

¹² http://www.stat.gov.pl/gus/5840_1446_PLK_HTML.htm (z dnia 23.05.2011 r.)

¹³ Zob. np. *Komunikacja Komisji do Rady, PE, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Potwierdzenie zasady swobodnego przepływu pracowników, prawa oraz główne zmiany KOM (2010) 373 z 13.7.2010 r. oraz Sprawozdanie COM (2008) 840 z 10.12.2008 r.*

Austria

Z danych ubezpieczenia społecznego wynika, że średnia liczba zatrudnionych w Austrii obywateli polskich w 2010 r. wynosiła 17.321 osób. Z dniem 1 maja br. zniesione zostały obowiązujące zezwolenia na prace oraz wszelkie ograniczenia ilościowe (kontyngenty zatrudnienia cudzoziemców). Obywatele nowych państw członkowskich mogą w pełni korzystać z usług austriackich urzędów pracy.

W Austrii wydawanych było kilka rodzajów zezwoleń. Największą liczbę stanowiły zezwolenia terminowe na pracę u konkretnego pracodawcy (*Beschäftigungsbewilligung*).

Ogółem w 2010 r. obywatelom Polski wydano 17.760 zezwoleń na pracę. Z danych Urzędu ds. Zatrudnienia (AMS) wynika, że 15.229 dotyczyło zezwoleń *Beschäftigungsbewilligung*. W ramach rozporządzenia dot. dopuszczenia do rynku pracy fachowców w 67 zawodach (obowiązującego od 2008 r.) w 2010 r. polskim obywatelom wydano 76 pozwoleń na pracę. Usługodawcom z Polski udzielono 36 pozwoleń na zatrudnienie na podstawie oddelegowania pracowników (*Entsendebewilligung*). Wystawiono 1.540 tzw. unijnych potwierdzeń uzyskania swobodnego dostępu do rynku pracy (*EU-Freizügigkeitsbestätigung*), co stanowi 19,8% ogółu potwierdzeń wydanych w tym czasie cudzoziemcom (7.772). Wydano także 785 unijnych potwierdzeń uzyskania swobodnego dostępu do rynku pracy dla członków rodziny (*EU-Freizügigkeitsbestätigung für Familienangehörige*). W 2010 r. obywatelom polskim wydano także 22 tzw. wstępnych zezwoleń na podjęcie pracy (*vorläufige Berechtigungen*).

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych cudzoziemców odnotowano 1.985 obywateli Polski (stan na koniec marca br.), w tym 867 kobiet oraz 1.118 mężczyzn. W porównaniu z marcem 2010 r. oznacza to 9,9% wzrost liczby bezrobotnych obywateli Polski w Austrii (+178 osób).

Zagraniczny pracodawca na co najmniej 7 dni przed przystąpieniem do świadczenia usług w Austrii zobowiązany jest do zgłoszenia delegowanych przez siebie pracowników w centrali koordynującej kontrolę nielegalnego zatrudnienia prowadzonej przy Federalnym Ministerstwie Finansów. Pisemne wnioski (ZKO 3 i ZKO 3a) do w/w instytucji wypełniają i składają zarówno polscy pracodawcy delegujący fachowców do prac w Austrii jak również polscy obywatele prowadzący samodzielną działalność gospodarczą w Polsce i zamierzający prowadzić działalność usługową w Austrii.

Belgia

Według statystyk Federalnego Ministerstwa Zatrudnienia, liczba aktywnych zawodowo na belgijskim rynku obywateli polskich wzrosła z 19.738 osób w 2008 r. do 22.837 w roku 2009 (Ministerstwo nie dysponuje jeszcze danymi za rok 2010). Liczby te plasują Polaków na pierwszym miejscu wśród pracowników z państw, które przystąpiły do UE w ciągu ostatnich siedmiu lat (kolejne miejsca zajmują Rumuni – 12.371 osób w 2009 r., Bułgarzy – 6.995 osób w 2009 r. i Słowacy – 1.533 osoby w 2009 r.).

Belgijskie władze wskazują na zmianę profilu migrujących do Belgii pracowników polskich (oraz ogólnie, z nowych krajów członkowskich UE). Przed akcesją Polski do UE, były to głównie kobiety pracujące w sektorze pomocy domowej i gastronomii, w latach 2004-2009, w oficjalnych statystykach, mężczyźni zrównali się liczbowo z kobietami, głównie dzięki

napływowi do deficytowego w siłę roboczą (a tym samym objętego możliwością przyznawania warunkowych zezwoleń na zatrudnienie) sektora budowlanego. Po całkowitym zniesieniu przez Belgię barier w dostępie do tutejszego rynku pracy (Maj 2009), obserwowany jest ponowny proces feminizacji polskich pracowników. Jest on związany z popularnością tzw. systemu czeków usługowych (*titres services/dienstencheques*) stosowanym w sektorze ogólnie pojętej pomocy domowej (sprzątanie, prasowanie, mycie okien, zakupy, przygotowywanie posiłków, pranie oraz drobne prace krawieckie). Dzięki rządowym dopłatom, wyrównującym różnicę między zarobkiem netto wypłacanym pracownikowi przez zatrudniającą go agencję, a faktycznymi kosztami pracy, wiele osób może wyjść z szarej strefy i korzystać z tutejszego systemu świadczeń społecznych.

Ciągle utrzymuje się wśród obywateli polskich przebywających na terenie Belgii, zjawisko pracy nielegalnej. Z danych belgijskiego Ministerstwa Spraw Zewnętrznych (z roku 2010) wynika, iż w tutejszych urzędach gminnych (podstawowej jednostce administracji terytorialnej) zarejestrowanych jest blisko 48.000 Polaków, nieoficjalne zaś szacunki mówią o niemal stu tysiącach naszych rodaków przebywających w Belgii.

Bułgaria

Według danych bułgarskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w dniu 31.12.2010 r., na terytorium Republiki Bułgarii zamieszkiwało 1.664 obywateli polskich posiadających miejscową kartę stałego pobytu. W ciągu 12 miesięcy ubiegłego roku zezwolenie na pobyt stały w Bułgarii uzyskało 98 obywateli polskich. Podane liczby nie obejmują osób posiadających oprócz obywatelstwa polskiego także obywatelstwo bułgarskie.

Liczba Polaków zatrudnionych w tym kraju jest niewielka. Są to zazwyczaj obywatele polscy mający w Bułgarii związki rodzinne (małżeństwa mieszane, dzieci z takich rodzin) bądź stosunkowo nieliczni Polacy zatrudniani przez duże koncerny międzynarodowe. Podstawową przyczyną braku zainteresowania polskich pracowników bułgarskim rynkiem pracy jest relatywnie niski poziom wynagrodzeń – przeciętna płaca w IV kwartale 2010 roku stanowiła równowartość 342 euro. O niewielkiej atrakcyjności tego rynku świadczy także chociażby niewielka liczba zezwoleń na zatrudnienie obcokrajowców z krajów trzecich, a więc siły roboczej uchodzącej za tańszą. W ubiegłym roku miejscowa Agencja Zatrudnienia wydała łącznie niespełna 1.000 takich zezwoleń – o kilkanaście procent mniej niż w roku 2009. Świadczenie usług przez polskie firmy na terenie Bułgarii również pozostaje zjawiskiem o bardzo niewielkiej skali. Dotyczy to także usług świadczonych przez firmy z innych krajów, które z reguły są niekonkurencyjne cenowo w porównaniu z miejscowymi. Dodatkowym czynnikiem ograniczającym popyt na usługi świadczone przez firmy zagraniczne jest kryzys ekonomiczny. Jedną z jego konsekwencji jest wzrost bezrobocia do poziomu 11,2 procent w IV kwartale ub. roku - o ok. 5 punktów procentowych w ciągu ostatnich 3 lat. Stosunkowo nieliczne przypadki wykonywania usług przez polskie spółki, co z reguły wiąże się z zatrudnianiem polskich pracowników, to zlecenia na podwykonawstwo przy pracach remontowych czy montażowych w przedsiębiorstwach energetycznych i kombinatach chemicznych. Zdarzają się również przypadki wykonywania pracy przez Polaków na terenie Bułgarii w charakterze pracowników firm zagranicznych, na przykład niemieckich. Szacuje się, że w ostatnich miesiącach liczba polskich pracowników oddelegowanych przez firmy z Polski, zatrudnionych w polskich spółkach założonych w Bułgarii bądź w firmach zagranicznych wynosiła przeciętnie nie więcej niż 100-200 osób.

Cypr

Z informacji udostępnianych przez cypryjskie Ministerstwo Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (ostatnie dostępne dane - stan na sierpień 2010 r.) w Republice Cypryjskiej oficjalnie zatrudnionych było 3.032 pracowników z Polski. Jest to grupa stanowiąca około 5,6% wszystkich zatrudnionych pracowników z krajów UE i EOG. Należy zaznaczyć, że jest to o 571 (15 %) pracowników mniej, niż w tym samym okresie 2009 roku. Osoby te zawarły umowę o pracę oraz są objęte systemem opieki socjalnej i zdrowotnej, zgodnie z ustawodawstwem cypryjskim. Obywatele polscy są najczęściej zatrudniani w sektorze usług budowlanych (ponad 20% zarejestrowanych pracowników), w sektorze usług handlowych (ok. 18% zarejestrowanych pracowników), sektorze hotelowym, w przemyśle. Do powyższych liczb należy dodać jeszcze pracowników sezonowych, których w okresie sezonu turystycznego, tj. od maja do października, może przebywać nawet 2 tysiące osób. Pracownicy sezonowi to najczęściej osoby zatrudnione w sektorze turystycznym w miejscowościach wypoczynkowych, takich jak Protaras, Ayia Napa, Limasol, Pafos i Larnaka.

Ambasada RP w Nikozji szacuje, iż w Republice Cypryjskiej przebywa około 2 tysiące osób zatrudnionych bez pisemnej umowy o pracę, które nie posiadają również ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego.

Brak jest natomiast jakichkolwiek danych dotyczących pracowników delegowanych z Polski w ramach transgranicznego świadczenia usług.

Czechy

Wg informacji uzyskanych z Policji ds. Cudzoziemców, na dzień 31 grudnia 2010 r. w RCz zarejestrowanych było 18.242 obywateli polskich, przy czym czasowe zameldowanie (powyżej 3 miesięcy) posiadało 7.283 osób, a stałe zameldowanie 10.959 osób. Główne powody stałego zameldowania podawane przez Polaków to: sprawy rodzinne (8.779 osób), bycie obywatelem UE (1.529 osób) i prowadzenie działalności gospodarczej (18 osób). Najczęstsze powody tymczasowego zameldowania to: zatrudnienie (6.285 osób), sprawy rodzinne (445), transport i handel (384), prowadzenie działalności gospodarczej (106), nauka (42) oraz pełnienie funkcji w zarządach spółek handlowych (17). Najwięcej obywateli polskich zamieszkuje w województwie morawsko-śląskim (5.214), środkowoczeskim (2.245), libereckim (1.515) oraz usteckim (1.164).

Od kilku lat utrzymuje się podobny poziom zatrudnienia Polaków w Republice Czeskiej z tendencją malejącą. Na koniec grudnia 2010 r. liczba polskich pracowników w Czechach wynosiła 19.049. Nastąpił spadek liczby pracowników w stosunku do stycznia 2010 r. o 1.079 osób.

W 2010 r. (podobnie jak w poprzednich latach) najwięcej Polaków uzyskało zatrudnienie w przemyśle przetwórczym, wydobywczym, budownictwie, w zakresie administrowania i działalności wspierającej, w działalności naukowo-badawczej, w górnictwie, handlu, naprawie pojazdów samochodowych oraz w sektorze informacji i komunikacji.

Wśród najbardziej poszukiwanych pracowników są budowlańcy, programiści oraz specjaliści od marketingu i finansów. Główne argumenty przyciągające Polaków do pracy w Czechach to nie tyle wyższe wynagrodzenie, ale niższe podatki (VAT 20%, podatek dochodowy 15%) oraz większe ulgi i bonusy (wyższe odliczenia od podatku, dodatki socjalne, żywnościowe).

Wśród pracowników delegowanych, Polacy (3.746 osób) stanowią drugą nację po Słowakach wśród wszystkich osób z krajów UE (13.677). Kolejne miejsca zajmują Niemcy (623 osoby), Rumuni (390) i Bułgarzy (386).

Dania

Według danych statystycznych duńskiej Agencji Rynku Pracy podległej Ministerstwu Zatrudnienia, liczba pracujących w Danii obywateli RP w 2008 r. wyniosła 21.323 osoby, tj. 62,0% ogólnej liczby (34.246) pracowników z nowych krajów członkowskich UE. W roku 2010 pracowników z Polski było w tym kraju prawie o połowę mniej, tj. 10.789. Stanowili oni 44,2% ogólnej liczby 24.392 pracowników z UE-10.

Zgodnie z danymi za 2010 r., przeważająca większość pracowników z Polski jest zatrudniona w sektorze usług oraz w przemyśle. Jednak z uwagi na niskie prognozy wzrostu gospodarczego (do 1,4% w 2010 r. oraz 1,8% w 2011 r.), dalszy spadek inwestycji budowlanych (o 15% w 2010 r. i 3% w 2011 r.) i biznesowych oraz utrzymujący się relatywnie wysoki poziom bezrobocia (ok 7%), w najbliższym okresie nie oczekuje się zwiększenia zapotrzebowania na zagraniczną siłę roboczą, w tym pochodzącą z Polski. Powyższe wnioski znajdują również odzwierciedlenie w statystykach dot. napływu nowej siły roboczej z Polski do Danii (tabela 1.). Liczba nowych obywateli RP podejmujących pracę w Danii znacząco się obniżyła z prawie 13,5 tys. osób w 2008 r. do 3,5 tys. osób w 2010 r.

Tabela 1. Napływ do Danii zagranicznej siły roboczej z Polski i z pozostałych nowych krajów członkowskich UE oraz udział procentowy obywateli RP w liczbie wszystkich pracowników przybyłych z nowych krajów członkowskich UE w latach 2008-2010

lata	Liczba pracujących obywateli RP łącznie	Liczba pracujących obywateli nowych krajów członkowskich UE (łącznie z Polską)	Udział obywateli RP w liczbie pracowników z nowych krajów członkowskich UE
2008	21.323	34.246	62,30%
2009	12.265	23.468	52,30%
2010	10.789	24.392	44,20%

Źródło: Duńska Agencji Rynku Pracy kwiecień 2011 r.

Tabela 2. Informacje dot. napływu obywateli RP podejmujących pracę w Danii

Wyszczególnienie	lata		
	2008	2009	2010
Łączna liczba osób	13.405	4.407	3.495

Praca stała i samozatrudnienie		13.214	3.948	3.026
w tym:	pozwolenia na pracę	6.928	261	-
	praca stała	6.258	3.671	3.002
	samozatrudnienie	28	16	24
Specjaliści		12	-	-
Staże i praktyki		6	1	-
Pracownicy delegowani (RUT)		173	458	469

Źródło: Duńska Agencji Rynku Pracy kwiecień 2011 r.

Prezentowane dane potwierdzają trwający spadek w napływie polskiej siły roboczej do Danii, z wyjątkiem pracowników delegowanych, których liczba w 2010 roku nieznacznie wzrosła. Zmiany są efektem trudności w znalezieniu pracy przez obywateli polskich, spowodowanych przedłużającym się w Danii kryzysem w branżach, w których wcześniej z łatwością znajdowali oni zatrudnienie (budownictwo, montaż).

Przepisy duńskie wymagają zgłaszania władzom (Duńskiej Agencji Handlu i Przedsiębiorstw) faktu delegowania do pracy w Danii, z wyjątkiem delegowania w ramach dostawy urządzeń lub instalacji technicznych na okresy krótsze, tj. do 8 dni kalendarzowych. Ten wyjątek nie obowiązuje pracowników polskich delegowanych w ramach branży budowlanej i ziemnej, którzy mają obowiązek zgłaszania faktu delegowania niezależnie od długości jego okresu, nawet kiedy celem delegowania jest dostawa urządzeń lub instalacji technicznych.

Przeważająca większość polskich przedsiębiorstw delegujących pracowników do pracy w Danii od kilku lat świadczy usługi przede wszystkim w sektorze budownictwa, rolnictwa i ogrodnictwa oraz w przemyśle. Większość polskich przedsiębiorstw świadczących usługi w zakresie prac budowlanych i remontowych podejmuje pracę w charakterze podwykonawców większych duńskich firm budowlanych.

W 2010 r. liczba pracowników delegowanych utrzymywała się na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego i wyniosła 469 osób.

Estonia

Na koniec 2010 r. liczba obywateli polskich deklarujących zarobki w estońskim Urzędzie Skarbowym wynosiła 82 osoby. W styczniu 2010 r. ww. liczba obywateli polskich wynosiła 101 osób.

Finlandia

Liczba obywateli polskich zaliczanych do stałej ludności na koniec grudnia 2010 r. wynosiła 2.252 osoby. Liczba obywateli polskich podlegających ubezpieczeniu społecznemu i zarejestrowanych w Fińskim Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych KELA na koniec 2010 r. wynosiła 397 osób.

W przypadku zatrudnienia powyżej 6 miesięcy uzyskane dochody podlegają opodatkowaniu w Finlandii bez względu na siedzibę pracodawcy.

Na podstawie danych z fińskiego Urzędu Statystycznego na koniec 2010 r. ogólna szacowana liczba polskich pracowników waha się w granicach 3.100-3.500 osób, co stanowi znaczny spadek w porównaniu z sytuacją sprzed kryzysu. Ponad połowa z tej grupy to pracownicy delegowani z Polski na okres kilku miesięcy zatrudnieni przy budowie elektrowni w Olkiluoto. W 2010 r. polskie firmy podpisały kolejny kontrakt na prace montażowe co pozwoli na utrzymanie zatrudnienia polskich specjalistów do maja 2012. Obecnie przy budowie elektrowni pracuje 1.800 Polaków.

Prognoza popytu na specjalistów z Polski dotyczy głównie operatorów maszyn, monterów i spawaczy. Poszukiwani są także specjaliści z sektora ICT (programiści, specjaliści obsługi sieci komputerowych, eksperci w zakresie aplikacji komputerowych) oraz pracownicy opieki zdrowotnej. W tym ostatnim przypadku zainteresowanie Polek jest niewielkie ze względu na barierę językową. Zatrudnienie znajdują też pracownicy sezonowi do zbioru owoców ogrodowych i leśnych, chociaż wypierani są oni systematycznie przez pracowników ze wschodu.

Firmy wysyłające pracowników do Finlandii w ramach kontraktu zawartego z tutejszą firmą, podlegają obowiązkowi ustanowienia przedstawiciela z chwilą rozpoczęcia pracy przez pracowników delegowanych. Jego zadaniem jest pośredniczenie i łączność z między firmą wysyłającą a władzami podatkowymi lub inspekcją pracy.

Francja

Brak danych na temat obywateli polskich przebywających we Francji powyżej 3 miesięcy (brak obowiązku rejestracji pobytu), czy zgłoszonych do ubezpieczenia społecznego.

Tak jak w 2008 r., liczba polskich pracowników delegowanych do Francji w ramach świadczenia usług osiągnęła ok. 23 tys. osób (po spadku o ok. 16% w 2009 r.). Sytuuje to Polskę na pierwszej pozycji wśród innych państw członkowskich. Polacy stanowią 21% ogółu pracowników delegowanych do Francji w 2010 r. (19% w 2009 r., 25% w 2008 r.). Pod względem liczby deklaracji o delegowaniu pracowników, złożonych w 2010 r. (5.429), Polska plasuje się na drugim miejscu po Luksemburgu (13.714).

56% polskich pracowników delegowanych świadczących usługi jest zatrudnionych w sektorze budownictwa i robót publicznych.

Grecja

Polscy emigranci znajdują się w pierwszej dziesiątce największych grup narodowościowych w Grecji. W ocenie Ambasady liczba osób przebywających w Grecji może wynosić około 30 - 35 tys. Polaków.

Większość Polaków to osoby w przedziale wiekowym 15-64 lat. Polacy zatrudnieni są głównie w branży przemysłu budowlanego, przy pracach w greckich gospodarstwach

domowych, w opiece nad dziećmi i osobami starszymi. Znaczna grupa Polaków prowadzi własne drobne przedsiębiorstwa (przeważnie rodzinne), np. firmy sprzątające, restauracje, kawiarnie, bary, sklepy z prasą i polskimi produktami, agencje turystyczne, zakłady fryzjerskie, usługi budowlane, punkty naprawy drobnego sprzętu AGD.

W Grecji nie są prowadzone statystyki dotyczące delegowania pracowników w ramach świadczenia usług.

Hiszpania

Według danych statystycznych hiszpańskiego Ministerstwa Pracy i Imigracji, na dzień 31 grudnia 2010 r. liczba obywateli polskich zamieszkałych na terytorium Hiszpanii i legitymujących się kartą rezydenta wyniosła 87.255 osób, co oznacza wzrost obywateli polskich o 1,09% w porównaniu ze stanem z 31 grudnia 2009 r. oraz o 0,34% w porównaniu z wrześniem 2010 r.

Średnia wieku emigrantów polskich do Hiszpanii wynosi 44,4 lata. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w przedziale od 16 do 64 roku życia – 78.553 osób.

Według danych statystycznych hiszpańskich Ubezpieczeń Społecznych na koniec grudnia 2010 r. liczba zarejestrowanych i płacących składki ubezpieczeniowe Polaków wyniosła 26.796 osób.

Polacy zatrudniani są głównie w sektorze budowlanym i usługowym. W ramach prac sezonowych, regionalnie powszechnym zjawiskiem jest zatrudnianie obywateli polskich przy zbieraniu owoców (głównie truskawek).

Kryzys gospodarczy i wysoki wskaźnik bezrobocia, przede wszystkim w sektorze budowlanym i usługowym, skutkuje spadkiem możliwości zatrudnienia polskiej siły roboczej w tych obszarach. Przekłada się to na wzrost powrotów pracowników do kraju i zwolnieniem dynamiki napływu polskiej imigracji do Hiszpanii. Niemniej jednak popyt na pracowników wyspecjalizowanych, lekarzy, informatyków czy inżynierów najprawdopodobniej się utrzyma.

Holandia

Liczba zarejestrowanych w 2010 r. imigrantów¹⁴ z Polski w KN wyniosła: 14 830 osób (wzrost o 1.599 os. w stosunku do ubiegłego roku) i stanowiła ok. 9,9% całości imigracji do KN (wzrost o 0,9 punktu procentowego w stosunku do ubiegłego roku). Liczba emigrantów (po korekcie administracyjnej)¹⁵ z KN do Polski wyniosła 6 224 osób (spadek o 33 os. w stosunku do ubiegłego roku). Polska migracja netto (po korekcie administracyjnej)¹⁶ w KN

¹⁴ Imigrant – jest to osoba, która planuje pobyt na terenie KN dłuższy niż cztery miesiące w okresie kolejnych sześciu miesięcy i zarejestrowała się w niderlandzkim urzędzie gminnym.

¹⁵ Emigranci wyrejestrowani + emigranci, który nie wyrejestrowali się.

¹⁶ Imigracja minus emigracja po korekcie administracyjnej.

wyniosła 8 606 osób (wzrost o 1.632 os. w stosunku do ubiegłego roku).

Ze względu na krótki okres pobytu na terytorium KN obowiązkowi rejestracji (jako imigranci) nie podlegają pracownicy krótkookresowi. Szacuje się, że stanowią oni grupę ok. 50 – 60 tys. osób¹⁷ średniorocznie. W okresie lipiec – wrzesień (prace sezonowe w rolnictwie) grupa ta zwiększa się o około 20% (tj. ok. 10 – 15 tys. os.). Polacy pracujący w KN ogółem (zarejestrowana w KN ludność z pochodzeniem polskim w wieku produkcyjnym + pracownicy krótkookresowi) stanowią grupę ok. 100 – 120 tys. osób średniorocznie.

Powyższe szacunki zostały oparte na danych pochodzących głównie z niderlandzkiego urzędu skarbowego (Belastingdienst)¹⁸ i niderlandzkiego biura statystycznego (CBS) oraz na podstawie szeregu raportów opracowanych w ostatnich latach nt. imigracji zarobkowej z Europy Środkowo-Wschodniej w KN.

Zdecydowana większość (ok. 60%) pracowników zatrudnianych przez agencje zatrudnienia pozostaje w KN przez okres krótszy niż 4 miesiące. Natomiast większość pracowników powraca po pewnym czasie do KN na ponowny krótkookresowy kontrakt. Jedynie 3% zatrudnionych pracuje w KN dłużej niż rok.

Ponadto bliżej nieokreślona jest ilość Polaków pracujących w KN w szarej strefie (osoby nie zarejestrowane w niderlandzkim urzędzie gminnym lub urzędzie skarbowym KN).

Wśród Polaków popularne jest prowadzenie samodzielnej działalności gospodarczej w KN [w formie tzw. firmy jednoosobowej – *Zelfstandigen Zonder Personeel (ZZP)*]. Na dzień 1 stycznia 2009 r. w KN było 6.300 firm zarejestrowanych przez osoby urodzone w Polsce (7.500 firm w 2008 r.) i są to głównie firmy jednoosobowe. Około 70% firm otwieranych przez Polaków działa w branży budowlanej. Drugą branżą, pod względem ilości założonych firm, w której aktywnie działają polskie przedsiębiorstwa jednoosobowe, jest rolnictwo (7%). Rekordową ilość nowo otwartych przez Polaków firm odnotowano w 2006 r. (ok. 3.350 firm). Od 2007 r. liczba firm otwieranych w KN przez Polaków maleje.

Zasady prowadzenia działalności gospodarczej w KN dla obcokrajowców są takie same jak dla obywateli KN. Nie jest wymagane uzyskiwanie pozwoleń na jej prowadzenie, za wyjątkiem branż, w których produkcja lub usługi niosą za sobą ryzyko dla zdrowia i bezpieczeństwa pracowników i konsumentów. Zaliczają się do nich firmy o profilu: budowlanym, instalacyjnym, elektrotechnicznym, transportowym, przetwórstwa chemicznego oraz spożywczym.

Od kilku lat zauważalnie rosła aktywność polskich przedsiębiorców na rynku niderlandzkim, co spowodowane było dobrą sytuacją gospodarczą w KN, relatywnie wysokimi cenami usług oraz stosunkowo niewielką odległością od Polski.

Zdecydowana większość usług (ponad 80%) dostarczanych przez firmy polskie świadczona jest w branży budowlanej, a w szczególności budownictwo mieszkaniowe i lądowe, w tym usługi instalacyjne w pracach budowlano-montażowych przemysłu petrochemicznego oraz budownictwo przemysłowe i użytkowe. Innymi ważniejszymi branżami są usługi logistyczne

¹⁷ Osoby, które planują pobyt na terenie KN krótszy niż cztery miesiące w okresie kolejnych sześciu miesięcy i nie podlegają obowiązkowi rejestracji w niderlandzkim urzędzie gminnym.

¹⁸ Z dniem rozpoczęcia pracy na terytorium KN powstaje obowiązek uzyskania niderlandzkiego numeru podatkowego (Sofi-numer, BSN).

(transportowe), przemysł metalowy (montaż konstrukcji metalowych, stalowych, aluminiowych), przemysł stoczniowy (prace przy montażu statków) oraz przemysł energetyczny.

Do głównych obszarów świadczenia usług transgranicznych w KN jest delegowanie pracowników poprzez agencje pracy tymczasowej. Są to agencje zarówno polskie, jak i niderlandzkie działające na rynku polskim. Większość polskich pracowników krótkookresowych w KN (szacunkowo grupa ok. 50-60 tys. osób rocznie) jest zatrudniana za pośrednictwem agencji pracy tymczasowej.

Polskie firmy coraz częściej świadczą usługi transgraniczne jako podwykonawcy w wielu dziedzinach produkcyjnych dla firm niemieckich, szwajcarskich i włoskich w dziedzinie budownictwa lądowego, mieszkalnictwa, przemysłu stoczniowego, energetycznego i chemicznego. Część firm, które delegują do prac pracowników z Polski, to firmy duże, również i te notowane na giełdzie, ale przeważająca grupa to firmy średnie i mniejsze.

Przedsiębiorstwa polskie, które zamierzają świadczyć usługi w KN z wykorzystaniem pracowników pochodzących z Bułgarii, Rumunii lub państw spoza EOG i Szwajcarii zobowiązane są do notyfikowania niderlandzkiego urzędu pracy o zamiarze świadczenia usług na terytorium KN(CWI) chyba, że pracownicy ci pochodzą z państwa, które ma wolny dostęp do niderlandzkiego urzędu pracy. W okresie od 2005 r do 1 maja 2007 r. obowiązek taki występował również w przypadku delegowanych pracowników z Polski

Irlandia

Według oficjalnych irlandzkich danych od 2004 do marca 2011 r. wydano 332 199 numerów PPS (odpowiednik polskiego NIP i PESEL - niezbędny przy podejmowaniu legalnego zatrudnienia). Każdy pracownik, który jest zatrudniony legalnie w Irlandii, musi posiadać numer PPS, aby odkładać składki na ubezpieczenie społeczne (PRSI). W Irlandii nie prowadzi się statystyk odnośnie tego, ile osób posiadających numer PPS odprowadza składki PRSI, a ile numerów jest nieaktywnych (np. osoby, które przyjechały do pracy sezonowej lub już opuściły Irlandię).. Równocześnie nie biorą one pod uwagę przebywających w Irlandii rodzin i innych osób pozostających na utrzymaniu polskich pracowników oraz Polaków, którzy z różnych przyczyn nie wystąpili o nadanie numeru PPS, a pracę podjęli (np. opiekunki do dzieci).. Dane te nie odzwierciedlają rzeczywistej liczby migrantów ani migrantów zarobkowych.

Tabela 3. Numery PPS nadane polskim obywatelom w latach 2004 – marzec 2011

Lata	Liczba numerów PPS
2004	27.295
2005	64.731
2006	93.787
2007	79.816
2008	42.553
2009	13.794
2010	8.742

2011 – styczeń	449	Razem: 1.481
2011 – luty	458	
2011 – marzec	574	

Źródło: *Department of Social Protection*

Szacuje się, że z początkiem 2011 r. przebywało w Irlandii ok. 180.000 Polaków. Obywatele polscy są wciąż najliczniejszą grupą wśród wszystkich migrantów przebywających w Irlandii. Największe ich skupiska znajdują się w miastach (tam jest najłatwiej o pracę): w Dublinie, Balinasloe, Castlebar, Cork, Cavan, Limerick, Galway, Newbridge, New Ross, Sligo, Waterford. Zdecydowana większość migrantów zarobkowych pracuje poniżej swoich kwalifikacji zawodowych.

Najczęściej polskie firmy wygrywając przetarg w Irlandii przechodzą na irlandzki system wynagrodzeń. Spowodowane jest to tym, że irlandzki Urząd Skarbowy (*Revenue Office*) od 01.01.2006 r. wprowadził w sposób już bardzo jednoznaczny obowiązek przejścia wszystkich osób zatrudnionych w Irlandii na okres powyżej 2 miesięcy na irlandzki system wynagrodzeń (*Irish payroll*), co nie oznacza konieczności zarejestrowania działalności gospodarczej w Irlandii. Należy zarejestrować się w irlandzkim Urzędzie Skarbowym jako pracodawca lub wystąpić z wnioskiem do tego urzędu o zwolnienie z rejestracji jako pracodawca. Przepisy rejestracyjne nie są przejrzyste w związku z tym rekomendowane jest zasięgnięcie wcześniejszej porady w biurze księgowym.

Od 1 maja 2004 r., gdy Polska weszła do Unii Europejskiej, a Irlandia otworzyła swój rynek pracy dla obywateli nowych państw członkowskich, są traktowani na równi z Irlandczykami oraz z innymi obywatelami państw UE. Oznacza to, że obywatele polscy mogą przebywać na terytorium Republiki Irlandii na czas nieokreślony bez specjalnych pozwoleń. Irlandia nie prowadzi rejestrów Polaków przebywających w tym kraju dłużej niż 3 miesiące. Postępująca w Irlandii recesja gospodarcza spowodowała, że w ostatnich dwóch latach, bardzo wyraźnie zmalała liczba Polaków przyjeżdżających na Zieloną Wyspę. Ambasada RP nie potwierdza jednak doniesień prasowych o masowych powrotach naszych obywateli do Polski, czy przemieszczania się ich do innych krajów. Proces wyjazdów jest zauważalny, w niewielkim jednak stopniu dotyczy ludzi, którzy zamierzali osiedlić się w Irlandii, ale głównie tych, którzy nie planowali długiego pobytu w tym kraju. Sytuacja może ulec zmianie, bo zwolnienia związane z irlandzkim kryzysem gospodarczym dotknęły w pierwszej kolejności imigrantów, w tym Polaków. Stopa bezrobocia wśród naszych rodaków jest także nieco wyższa niż wśród Irlandczyków.. Znaczna część Polaków pozostaje w Irlandii pobierając zasiłek lub zapomogę dla poszukujących pracy (*Jobseeker's Benefit* lub *Allowance*) lub inne zasiłki. W ocenie specjalistów nt. rynku pracy, starają się oni przeczekać obecną recesję gospodarczą w nadziei na powrót do pracy po jej zakończeniu.

Nadal największa część redukcji zatrudnienia dotyczy sektora budowlanego. Kolejnymi sektorami są: branża finansów, ubezpieczeń i nieruchomości oraz branża przemysłowa. Bezrobocie w całej gospodarce wzrosło w 2010 r. o 11,8%.

Islandia

Według danych islandzkiego urzędu statystycznego w styczniu 2011 na wyspie przebywało ok. 9.496 obywateli polskich. Do tej liczby należy doliczyć 1.157 osób które w okresie 1991-2010 otrzymały obywatelstwo islandzkie. W związku z powyższym statystycznie nie są oni liczeni jako obcokrajowcy. Dodatkowo placówka szacuje iż około 1.000-1.200 osób może przebywać na wyspie bez formalnego zgłoszenia swojego pobytu, co powoduje iż ogólna, szacunkowa, liczba obywateli polskich zamieszkujących Islandię oscyluje w okolicach 12.000 osób.

Od 2009 roku utrzymuje się tendencja ujemnej migracji zarobkowej do Islandii. Ustawicznie wyjeżdżają stąd osoby które przebywają na zasiłku od 2 lat i dłużej i nie widzą dla siebie szansy na znalezienie odpowiadającego im zatrudnienia. Wiele osób jednak wciąż decyduje się pozostać ze względu na bardzo wysokie świadczenia społeczne, powodujące iż ich stopa życiowa praktycznie pozostaje bez zmian.

Bardzo trudna sytuacja na rynku pracy utrzymuje się nieprzerwanie od 2008 roku, w którym to bardzo wielu przedsiębiorców zbankrutowało lub znacząco ograniczyło zatrudnienie. Był to moment rosnącego bezrobocia również wśród Polaków. Według danych bezrobotnych obywateli Polskich było 1.428 co stanowi prawie 19,5% spośród grupy zdolnych do pracy. Bezrobotni obywatele Polscy stanowią ponad 60% wszystkich bezrobotnych obcokrajowców i około 10% wszystkich bezrobotnych na wyspie.

Obecnie, ze względu na załamanie gospodarcze całkowicie zamarło zjawisko delegowania pracowników z Polski do Islandii.

Obywatele Europejskiego Obszaru Europejskiego mają prawo do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Islandii bez specjalnego zezwolenia przez okres do 3 miesięcy. Należy jednak zarejestrować działalność w Urzędzie Skarbowym. Jeżeli świadczenie usług trwa powyżej 3 miesięcy, konieczne jest ubieganie się o pozwolenie na pobyt. Firma, która zamierza rozpocząć działalność na Islandii (trwającą dłużej niż 10 dni), musi poinformować o swoim zamiarze Ministerstwo Pracy.

Litwa

Unijne zezwolenie na pobyt czasowy uzyskało w 2010 r. 808 cudzoziemców (w 2009 r. – 788), z czego - 74 obywateli RP (w 2009 r. – 98), natomiast na pobyt stały w 2010 r. uzyskało 221 cudzoziemców (w 2009 r. - 257), z czego – 44 Polaków (w 2009 r. – 75). Jako powód przyjazdu na Litwę cudzoziemcy w 2010 r. podawali:

1. Praca – 42 %;
2. Kształcenie i praktyka zawodowa – 22 %;
3. Przyjazd członków rodziny – 21 %;
4. Inny – 15 %.

Polacy są zatrudnieni w zakładach przemysłu rafineryjnego, szklarskiego i lekkiego, będących polskimi bezpośrednimi inwestycjami na rynku litewskim (w przedsiębiorstwach

zatrudnionych jest maksymalnie po kilku obywateli polskich na stanowiskach kierowniczych). Znikome zainteresowanie podjęciem zatrudnienia przez obywateli polskich wynika m.in. z dalszego wzrostu bezrobocia na litewskim rynku pracy (z 13,7% za 2009 r. do 17,8 % w 2010 r.), a także z konsekwencji zapaści inwestycyjnej w sektorze budowlanym.

W stosunku do zarejestrowanych w Republice Litewskiej przedstawicielstw i filii osób prawnych lub innych organizacji zagranicznych mają zastosowanie przepisy prawa Republiki Litewskiej. Zarejestrowana firma staje się podmiotem gospodarczym Litwy i podlega przepisom prawnym obowiązującym na jej terenie.

W Rejestrze Osób Prawnych figuruje:

- 15 osób prawnych, których jedynymi akcjonariuszami są obywatele polscy;
- 74 osoby prawne, których jedynymi akcjonariuszami są osoby prawne z siedzibą w Polsce;
- 4 przedsiębiorstwa indywidualne, których właścicielami są obywatele polscy;
- 1 spółka jawna, której członkami są obywatele polscy;
- 21 filie osób prawnych z siedzibą w Polsce;
- 17 przedstawicielstw osób prawnych z siedzibą w Polsce.

Luksemburg

Luksemburski Urząd statystyczny szacuje na koniec grudnia 2010 r. liczbę obywateli polskich mieszkających w Luksemburgu na 2488 osób.

Zgodnie z danymi uzyskanymi z luksemburskiego Ministerstwa Ubezpieczeń Społecznych liczba pracowników polskich zamieszkujących w Wielkim Księstwie Luksemburga zwiększyła się w ciągu ostatnich 10 lat pięciokrotnie, a liczba polskich pracowników transgranicznych dziesięciokrotnie.

Łotwa

Według danych przekazanych z Departamentu Migracji łotewskiego Urzędu ds. Migracji i Obywatelstwa, na koniec 2010 r. na Łotwie zarejestrowano pobyt powyżej 3 miesięcy 508 obywateli polskich (354 deklarujących swój pobyt jako czasowy oraz 154 na pobyt stały), w tym 187 pracowników (22 wysoko wykwalifikowanych) oraz 41 osób świadczących usługi.

Ze względu na niezbyt wysokie zarobki, łotewski rynek pracy nie jest atrakcyjny dla Polaków. Minimalna płaca na Łotwie od 1 stycznia 2010 roku wynosi 200 LVL ~ 284 EUR.

Większość polskich pracowników pracuje w Rydze i okolicach. Są oni zatrudniani przede wszystkim w budownictwie, rolnictwie, transporcie, przetwórstwie rybnym. W większości są to osoby z wykształceniem podstawowym i zawodowym. Z reguły przebywają na Łotwie bez rodzin.

Malta

Malta nadal nie jest ważnym rynkiem pracy dla obywateli polskich oraz rynkiem zbytu dla polskich przedsiębiorców. Wg oceny Ambasady RP największa liczba Polaków na Malcie zatrudniona jest w usługach oraz w branży hotelarskiej i restauracjach.

Niemcy

Z informacji przekazanej przez Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wynika, iż w Centralnym Rejestrze Cudzoziemców odnotowano następującą liczbę obywateli polskich - według stanu na:

- 31.12.2010 – 419.435 osób;
- 31.12.2009 – 398.513 osób;
- 31.12.2008 – 393.848 osób;

Liczba Polaków przebywających na terenie RFN wykazuje trend rosnący.

Według danych BA na dzień 30 czerwca 2010 r. obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia podlegało 101.834 obywateli polskich, co stanowiło wzrost o blisko 7% w porównaniu do 2009 r. (95.297 osób).

Według danych Federalnej Agencji Pracy (BA) w 2010 r. udzielono obywatelom polskim 25.113 zezwoleń na pracę (w 2009 r. 40.577 – spadek o 38%) i zarejestrowano w tym okresie 3.564 odmów (w 2009 r. 3.979 – spadek o 10,5%).¹⁹

Zestawienie liczby polskich obywateli zatrudnionych w RFN na podstawie uzyskanych zezwoleń na pracę w poszczególnych zawodach, za lata 2009 – 2010 zawiera tabela 4.

Tabela 4. Zezwolenia na pracę w RFN uzyskane przez polskich obywateli, w latach 2009 – 2010

Wyszczególnienie	lata	
	2009	2010
Pracownicy sezonowi (w tym: 4.523 w hotelarstwie i gastronomii – w 2009 r. 4.531)	184.241	174.071
Pracownicy pomocniczy przy imprezach objazdowych	3.266	2.939
Pracownicy w charakterze pomocy domowych	1.081	1.302
Pracownicy goście	108	65

Źródło: Federalna Agencja Pracy

¹⁹ Dane nie zawierają aktywności w ramach pracy sezonowej, przy imprezach objazdowych, w charakterze pomocy domowej oraz objętych kontyngentem.

Udział pracowników sezonowych z Polski w łącznej liczbie pracowników sezonowych wyniósł ok. 61%. Oprócz Polaków jedyną znaczącą grupę w tej kategorii zatrudnienia stanowili jeszcze Rumuni (34%). Mimo zmniejszenia (o ponad 5%) liczby pracowników sezonowych z Polski łączna ich liczba w 2010 r. w Niemczech zmieniła się w niewielkim stopniu (o -0,3%). Oznacza to, że zwolnione przez Polaków miejsca obsadzili obywatele innych krajów.

Dane za trzy pierwsze miesiące 2011 r. wskazują na wyraźne (38%) zmniejszenie zainteresowania pracą przy imprezach objazdowych (787 zezwoleń). Na pracę w charakterze pomocy domowej wydano 258 pozwoleń (-12% w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego). Dla pracowników gości wydano 18 pozwoleń (-18%).

Spośród 10.572 studentów zatrudnionych sezonowo co trzeci pochodził z Polski (3.633). Drugą najliczniejszą grupę stanowili studenci ukraińscy (1.806 osób). W roku 2009 liczba pracujących polskich studentów wyniosła 3.870, co odpowiadało 40,7% wszystkich pracujących studentów w Niemczech.

Zgodnie z danymi ZUS w 2010 r. obywatelom Polski wykonującym prace na obszarze RFN wydana została następująca liczba poświadczonych formularzy E101 i A1:

- 105.203 - dla pracowników (98.770 w 2009 r.),
- 8.243 - dla osób prowadzących działalność na własny rachunek (8.244 w 2009 r.).

Należy jednak zaznaczyć, że liczba wydanych formularzy nie jest równoznaczna z liczbą wszystkich osób wykonujących pracę w Niemczech w danym roku.

Obywatele polscy rejestrują samodzielną działalność gospodarczą przede wszystkim w zakresie usług budowlanych, rolniczych i rzemieślniczych. W dalszym ciągu brak jest jednolitych statystyk informujących o skali tego zjawiska. Dane dotyczące liczby prowadzonych przez Polaków jednoosobowych przedsiębiorstw zawierają się pomiędzy kilkadziesiąt a 200 tys. przypadków.

Informacje na temat liczby firm prowadzonych w Niemczech przez obywateli obcych państw gromadzi Federalny Związek Niemieckiego Rzemiosła w Berlinie. Według najnowszych danych zebranych na podstawie informacji z izb regionalnych, w niemieckim rejestrze rzemieślniczym na dzień 31 grudnia 2010 r. zarejestrowanych było 27.484 podmiotów²⁰. Liczba ta jest o ok. pół tysiąca mniejsza niż w 2009 r. Jednak po uzupełnieniu danych przez izbę w Lubece (w ubiegłym roku liczba firm wyniosła tam 481) może okazać się, że ogólna liczba się nie zmieniła.

Zgodnie z informacją Federalnego Związku Rzemiosła w Berlinie 94% wszystkich zarejestrowanych firm polskich stanowiły te działające w zachodnich krajach związkowych oraz w Berlinie. Najwięcej polskich przedsiębiorstw odnotowano w: Płn. Nadrenii-Westfalii 6.266 (6.084)²¹, Hesji 5.909 (5.973) i Bawarii 5.059 (5.171). We wschodnich landach zarejestrowanych zostało łącznie 1.661 (1.607) przedsiębiorstw, z tego 821 w Brandenburgii (774) i 626 w Saksonii (668). W Berlinie zarejestrowanych zostało 1.445 firm (1.755). Należy odnotować dalszy istotny spadek rejestracji firm rzemieślniczych w Berlinie (ok. 18%, w

²⁰ Brakuje danych z izby w Lübeck. Dane są spodziewane z końcem kwietnia br.

²¹ W nawiasach podane zostały liczby dotyczące 2009 r.

2009 r. - 20%), przy jednoczesnym ich wzroście w Meklemburgii-Pomorzu Przednim (aż o 97%) oraz Brandenburgii (ok. 6%, w 2009 r. - 30%). Sytuacja ta spowodowana jest przede wszystkim faktem niedostatecznej liczby niemieckich firm rzemieślniczych w szeregu branżach we wschodnich krajach związkowych i aktywnego wchodzenia polskich firm w istniejące nisze rynkowe.

Norwegia

Według danych Norweskiego Urzędu Statystycznego, Polacy są najliczniejszą grupą imigrantów w Norwegii. Według statystyk Norweskiego Urzędu Statystycznego na terenie Norwegii na dzień 1.10.2010 r. osiedliło się łącznie ponad 50.000 Polaków (dla porównania na dzień 1.01.2008 r. liczba ta wynosiła 30.000). Liczba ważnych pozwoleń na pobyt i pracę obywateli polskich na dzień 31.08.2010 r. wynosi 27.117 (z ogólnej liczby 74.110 dla wszystkich nacji imigrujących do Norwegii). Jeśli chodzi o przyznanie w 2010 r. obywatelstwa dla migrantów zarobkowych, to w samym tylko regionie Oslo posiada je 4.217 Polaków na 10.275 pozytywnie rozpatrzonych wniosków.

W 2009 r. do Norwegii przyjechało łącznie 36.500 obywateli państw europejskich, z czego Polacy stanowili największą grupę narodową w liczbie 10.500 (kolejno Szwedzi - 6.000, Litwini - 3.200). Podkreślenia wymaga jednak fakt, iż jednocześnie liczba migrantów z Polski zmniejszyła się z 14.400 osób w 2008 r. do 10.500 osób w 2009 r. Według danych Urzędu ds. Imigracji, do 31.08.2010 r. wydano Polakom 26 certyfikatów rejestracji pobytu powyżej 3 miesięcy. Do 31.12.2010 r. wydano Polakom 58 pozwoleń w ramach opcji łączenia rodzin (na łącznie 61 wniosków 3 podania odrzucono).

Liczba Polaków pracujących na norweskim rynku pracy zwiększa się wraz z rozpoczęciem prac sezonowych (rolnictwo, budownictwo) w okresie letnim, a wykazuje tendencję zniżkową na jesieni, gdy prace są zawieszane. Studenci dorabiają w wakacje wykonując usługi sezonowe. W 2010 roku Norwegia pozostawała popularnym kierunkiem emigracji zarobkowej z Polski, choć na podstawie obserwacji trendów w gospodarce norweskiej widać wyraźnie stabilizację w napływie polskich migrantów zarobkowych oraz rosnący odsetek Polaków decydujących się stopniowo na powrót do kraju.

Ogólne warunki życia, bezpieczeństwo oraz łatwość załatwiania spraw bytowych przesadzają o popularności Norwegii, jako miejsca pobytu i pracy. Tutejszy wysoko rozwinięty system pomocy społecznej, świadczeń państwa dla pracowników cudzoziemskich (zasiłki rodzinne, bezpłatna pomoc dla dzieci, świadczenia socjalne itd.) stwarza poczucie bezpieczeństwa życiowego i atrakcyjności Norwegii, jako miejsca pobytu i pracy.

Według statystyk Norweskiego Urzędu Pracy na koniec 2010 r. 4.469 obywateli RP było zarejestrowanych jako bezrobotni przez dłuższy okres czasu, co stanowi wzrost o 35% w stosunku do danych na koniec 2009 r. Wskaźnik bezrobocia Polaków jest obecnie największy w grupie wiekowej 30-39 lat; w największym stopniu zjawisko dotyka branży budowlanej, ok. 43% zatrudnionych w budownictwie i pracach konstruktorskich oraz produkcji przemysłowej (18%).

Firmy polskie mogą wykonywać swoją działalność w Norwegii w ramach swobody świadczenia usług w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Istnieje jedynie

formalny obowiązek uzyskania norweskiego numeru organizacyjnego niezbędnego do kontaktów z urzędem podatkowym oraz w przypadku branży budowlanej tzw. specjalnych kart identyfikacyjnych. Ponadto każdy kontrakt, którego wartość przekracza 10.000 NOK musi zostać zgłoszony do urzędu podatkowego ds. zagranicznych w Stavanger /COFTA/.

Szacowana przez Ambasadę liczba polskich firm aktywnie działających w Norwegii wynosi ponad 1.000. Najwięcej firm działa w szeroko pojętej branży budowlanej i branżach komplementarnych. Najczęściej są to małej i średniej wielkości firmy zatrudniające od kilku do kilkunastu pracowników. Należy podkreślić fakt, iż firmy polskie cieszą się dobrą renomą w Norwegii zarówno jeśli chodzi o jakość, jak i terminowość wykonania zleconych prac.

Portugalia

Zgodnie z danymi portugalskiego Urzędu ds. Cudzoziemców i Granic, 1042 Polaków posiadało status rezydenta w Portugalii w 2009 r., co oznacza wzrost o 12,6% w stosunku do 2008 r. Należy odnotować, że dynamika wzrostu zwiększyła się zdecydowanie w stosunku do lat 2007-2008 (wyniosła wówczas 1,5%). Jednak wzrost ten nie jest związany ze zwiększoną migracją zarobkową.

Ze względu na relatywnie niski poziom płac (minimalna płaca 485 EUR), rosnące bezrobocie (na koniec 2010 r. wyniosło 11,9%) portugalski rynek pracy nie jest atrakcyjny dla pracowników z Polski. Według ostatnich danych opublikowanych przez portugalską Generalną Inspekcję Pracy, w 2008 r. odnotowano 277 umów o pracę zawartych z obywatelami polskimi.

Zainteresowanie polskich firm delegowaniem pracowników do Portugalii jest znikome. Sporadycznie mogą zdarzać się sytuacje, w których pracownicy polscy mogą być delegowani do Portugalii przez firmy zagraniczne. W najbliższym czasie nie należy spodziewać się jednak wzrostu zapotrzebowania w Portugalii na usługi wykonywane przez polskie firmy, ani nasilenia się zjawiska delegowania pracowników z Polski ze względu na pogarszającą się stale sytuację gospodarczą i finansową państwa.

W zakresie odprowadzania podatków, pracodawca powinien uzyskać z Urzędu ds. Podatkowych (w zależności od miejsca świadczenia usług) odpowiednie dokumenty niezbędne do złożenia deklaracji dot. przychodów wypłaconych podatnikom, będącym rezydentami bądź nie (w zależności od przypadku).

Rumunia

Według danych rumuńskiego Urzędu ds. Imigracji z dnia 31.12.2010 r., w Rumunii zarejestrowanych było 840 obywateli polskich, korzystających z prawa pobytu powyżej trzech miesięcy.

Wśród polskich obywateli zdecydowanie więcej jest mężczyzn niż kobiet – odpowiednio 661 i 179. Województwa, w których zarejestrowano najwięcej osób to Bukareszt -263 i Tulcza – 246.

W pierwszym półroczu 2010 roku, w rumuńskich urzędach pracy zarejestrowano 156 obywateli polskich prowadzących działalność zależną oraz 79 osoby oddelegowane do pracy w Rumunii. Najwięcej polskich pracowników delegowanych pracuje jako hydraulicy, specjaliści budowlani oraz monterzy.

W odniesieniu do podejmowania pracy w Rumunii obywatele polscy traktowani są tak jak obywatele Rumuni. Oznacza to, że mogą oni podejmować każdy legalny rodzaj pracy. Należy także pamiętać, że wedle prawa rumuńskiego wszystkie umowy o pracę muszą być zgłoszone i zarejestrowane w lokalnym Urzędzie Pracy.

Pracownicy oddelegowani czasowo z Polski do pracy w Rumunii muszą zgłosić ten fakt w terenowym inspektoracie pracy. Standardowo dane kontaktowe takiego urzędu powinny zostać przekazane firmie polskiej przez rumuńskiego odbiorcę świadczonych usług.

Słowacja

Według danych Głównego Urzędu Pracy, Spraw Socjalnych i Rodziny Słowacji, na koniec grudnia 2010 r. na terytorium Słowacji pracowało 13.695 obcokrajowców z państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Najwięcej pracowników spośród krajów EOG pochodziło z Rumunii (21,43 %), następnie Czech (20,66%), Polski (14,38 %) oraz Węgier (12,63%).

Ogólna liczba Polaków legalnie zatrudnionych na terytorium Słowacji, tym samym zgłoszonych do ubezpieczenia społecznego, na koniec grudnia 2010 r. wynosiła 1.969 osób, w tym 1.544 mężczyzn oraz 425 kobiet. W stosunku do stanu na koniec sierpnia 2010 r. liczba ta jest wyższa o 7,65%.

Struktura Polaków zatrudnionych na Słowacji na koniec grudnia 2010 r. była następująca:

- 78,4 % z ogólnej liczby stanowili mężczyźni, a 21,6 % kobiety;
- 57,2 % stanowili pracownicy w kategorii wiekowej od 25 do 39 lat. Ta kategoria przeważała zarówno wśród mężczyzn (55,5 %), jak i kobiet (63,3 %);
- zatrudnionych długoterminowo (od 6 do 12 miesięcy) było 48,3 % Polaków. Udział mężczyzn w tej kategorii wyniósł 45,3 %, a kobiet 59,1 %;
- 45,4 % zatrudnionych Polaków posiadało wykształcenie średnie z maturą, a 28,0 % wykształcenie wyższe. Wykształcenie średnie z maturą przeważało zarówno wśród mężczyzn (45,5 %), jak i kobiet (44,9 %);
- wg przyjętej na Słowacji klasyfikacji działalności, najwięcej polskich obywateli zatrudnionych było w sektorze usług handlowych, w tym mężczyzn 53,4%, a kobiet 65,2%.

Według aktualnych danych polscy usługodawcy najczęściej prowadzili działalność w zakresie prac budowlanych, handlu hurtowego i detalicznego (często obwoźnego), montażu okien i drzwi, obróbki drewna oraz usług w zakresie międzynarodowego transportu, zakwaterowania i wyżywienia, mechaniki oraz prowadzenia samochodów ciężarowych.

W ocenie przedstawicieli Głównego Urzędu Pracy, Spraw Socjalnych i Rodziny Republiki Słowackiej liczba Polaków podejmujących pracę na Słowacji będzie w dalszym ciągu stopniowo wzrastać. Jest to związane m.in. z realizacją programów transgranicznych współfinansowanych ze środków UE nastawionych na zwiększenie mobilności pracowników w regionach przygranicznych, oraz korzystną relacją euro do złotego, a także spodziewanym rozwojem inwestycji w sektorach w sferze usług, głównie finansowo-księgowych, logistycznych oraz związanych z telemarketingiem.

W najbliższym okresie, pomimo kryzysu gospodarczego, należy się spodziewać kontynuacji rozwoju sektora usług budowlanych, kooperacji związanej z przemysłem motoryzacyjnym, maszynowym, elektronicznym. Polacy mogą również oferować swoje usługi w zakresie np. pośrednictwa pracy.

Słowenia

Liczba obywateli UE, którzy pracowali w Słowenii w 2010 r. wyniosła 5.614 osoby, czyli o 1.600 więcej w porównaniu z 2009 r. (4.061 osób) i o 30 % mniej w porównaniu z 2008 r. (7.404 osoby). Słowenia jest atrakcyjna głównie dla niewykształconych migrantów, znajdujących zatrudnienie w zawodach, które nie są atrakcyjne dla miejscowych pracowników. Wynagrodzenia w tych branżach rzadko przekraczają minimalne. Większość obcokrajowców (40%) w budownictwie i przemyśle (15%), prawie 90% zatrudnionych posiada wykształcenie podstawowe, a zaledwie 2% pracuje to osoby z wyższym wykształceniem. Słowenia zatrudnia obcokrajowców do prac fizycznych, nie wymagających kwalifikacji oraz niskopłatnych. Obywatele UE pracują głównie na stanowiskach kierowniczych, w sektorze transportu i przemyśle przetwórczym.

Liczba polskich pracowników w Słowenii w 2010 r. wyniosła 235 i w liczbie ogółem zatrudnionych obcokrajowców stanowiła 0,3%, natomiast w liczbie pracowników z krajów UE- 4,1%. Polacy w Słowenii pracują przede wszystkim w przemyśle przetwórczym, w branży transportu oraz wybranych sektorach, gdzie potrzebni są specjaliści (medycyna, IT).

Słowenia nie jest interesującym krajem dla polskich emigrantów zarobkowych, co wynika z relatywnie niewysokich wynagrodzeń w stosunku do wysokich kosztów utrzymania oraz braku szybkich i tanich połączeń komunikacyjnych.

Szwajcaria

Do 30 kwietnia 2011 r. obywatele Polski i pozostałych 7 państw UE przyjętych do Unii Europejskiej w 2004 r. musieli występować o zgodę na pracę w ramach limitów – kwot ilościowych. Od 1 maja bez ograniczeń na szwajcarskim rynku pracy zatrudniani są obywatele 25 państw UE oraz mieszkańcy mini-państwa Liechtenstein. Kwoty ilościowe w zatrudnieniu Rumunów i Bułgarów mają być zniesione dopiero od 1 stycznia 2020 r.

Zainteresowanie obywateli RP podejmowaniem pracy w Konfederacji Szwajcarskiej rośnie. W 2010 r. KS pracowało ponad 7 tys. Polaków z ogólnej liczby ponad 11 tys. legalnie zamieszkujących Szwajcarię. Pomimo, że istniejący do 1 maja 2011 r. kontyngent zezwoleń

na pracę był wykorzystywany w połowie, to należy liczyć się ze zwiększeniem się imigracji zarobkowej z Polski po 1 maja br. Sytuacja na rynku pracy w Szwajcarii jest dobra. Wysoka dynamika gospodarcza, niskie bezrobocie i wysoki kurs CHF są czynnikami, które najprawdopodobniej spowodują dodatkowy napływ pracowników z Polski do wybranych sektorów gospodarki: budownictwa, służby zdrowia, gastronomii. Szczególnie duże zainteresowanie polskimi pracownikami sygnalizują zrzeczenia usługodawców usług pielęgniarstwa (szpitale państwowe i prywatne oraz prywatne domy opieki) i firmy pośredniczące w opiece nad osobami starszymi.

W 2010 r. i w pierwszym kwartale br. obserwowano kontynuację trendu wzrostu imigracji do Szwajcarii. Byli to zarówno wykwalifikowani pracownicy z państw UE, jak również szukający azylu politycznego w Szwajcarii.

Społeczeństwo szwajcarskie negatywnie ocenia rosnący napływ obcokrajowców do kraju. Politycy, reagując na nastroje społeczne, proponują rozwiązania zmierzające do zmniejszenia napływu obcokrajowców do KS.

Imigranci nie mają problemu ze znalezieniem pracy w Szwajcarii. Sytuacja na rynku zatrudnienia należy do najlepszych w Europie. Od stycznia 2010 r. liczba bezrobotnych spadła o 25 tys. do poziomu 150 tys. Z tej liczby ok. 26 tys. to osoby zaliczane do kategorii bezrobocia długotrwałego. Stopa bezrobocia wynosiła w lutym 2011 r. 3,8%.

Otrzymane w kwietniu 2011 r. z Federalnego Urzędu ds. Migracji (BFM) dane dotyczące wykorzystania kontyngentów pozwoleń na pracę w Szwajcarii przez obywateli z Polski świadczą o następujących aktualnych tendencjach:

Kontynuowany był trend wzrostowy ilości obywateli RP, którzy uzyskali pozwolenie na pobyt w Szwajcarii. W 2005 r. było to 5.265 osób, w 2006 r. – 6.009, w 2007 r. – 7.337, w 2008 r. 8.944, w 2009 r. – 10.227 i w 2010 r. 11.462. Polacy stanowili 33% wszystkich obywateli państw UE-8.

Większość obywateli Polski przebywa w Szwajcarii w celach zarobkowych (7.519 spośród 11.227 osób, czyli 67%). Ok. 4.355 osób pracuje w sektorze rolnictwa (58%), 2.527 w sektorze usług (34%), 637 w sektorze rzemiosła i przemysłu (8%).

Obywatele RP stanowili najliczniejszą grupę wśród obywateli państw UE-822 w sektorze rolnictwa (78%). Byli natomiast jedną z najmniej reprezentowanych wśród imigrantów sektora przemysłu i rzemiosła (2,3%) i sektora usług (2,1%).

Tabela 5. Liczba obywateli RP zatrudnionych w poszczególnych branżach w roku 2010

Sektor		Liczba obywateli RP, którzy otrzymali pozwolenie na pracę w Szwajcarii
Rolnictwo i leśnictwo		4.355
Przemysł i rzemiosło		637
w tym:	Energetyka	3
	Przemysł przetwórczy	465

²²Grupa państw UE-8: Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Słowacja, Słowenia, Węgry.

	Przedsiębiorstwa budowlane	169
Usługi		2.527
w tym:	Handel, gastronomia, usługi naprawcze	1.063
	Transport, środki społecznego przekazu	57
	Sektor bankowości, doradztwa finansowego	574
	Pozostałe usługi	825
	Urzędy	8
Razem		7.519

Źródło: Federalny Urząd ds. Migracji Szwajcarii (BFM) – kwiecień 2011 r.

Rok 2010 przyniósł bardzo wyraźny wzrost zainteresowania dostępem do szwajcarskiego rynku pracy ze strony osób fizycznych i polskich firm oferujących usługi, przy czym głównie są to firmy z branży budowlano-montażowej. Wśród zwracających się o wsparcie informacyjne częściej niż w przeszłości znajdowały się także duże przedsiębiorstwa, poszukujące partnerów szwajcarskich w celu wspólnego występowania z ofertą świadczenia usług na tutejszym rynku.

Szwecja

W dniu 12 stycznia 2011 r. liczba ważnych pozwoleń na pobyt w Szwecji w związku z podjęciem pracy lub prowadzeniem działalności gospodarczej, wydanych obywatelom polskim wynosiła 14.145, w tym 13.106 to pozwolenia na pobyt pracowników z Polski, a 1.039 to pozwolenia dla Polaków prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą.

Polacy stanowią drugą pod względem wielkości (obok Finów) populację obcokrajowców w Szwecji wywodzących się z państw członkowskich UE. Polska zajmuje pierwsze miejsce na liście krajów, których obywatele legitymują się ważnymi pozwoleniami na pobyt w Szwecji.

W okresie styczeń – grudzień 2010 r. obywatelom polskim wydano 3.620 pozwoleń na pobyt, w tym 1.978 to pozwolenia dla pracowników, 213 pozwoleń na pobyt dla Polaków prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, a 1.440 to pozwolenia dla rodzin. W stosunku do poprzednich lat liczba wydanych Polakom pozwoleń na pobyt w związku z podjęciem pracy lub prowadzeniem działalności gospodarczej spadła. Wpływ na to miał kryzys finansowy oraz związana z nim sytuacja na szwedzkim rynku pracy.

Duża liczba wydawanych pozwoleń na pobyt w Szwecji Polakom związana jest z krótkim okresem pobytu naszych obywateli w Szwecji oraz korzystniejszym dla Polaków rozliczaniem podatków dochodowych w kraju.

Nie jest możliwe precyzyjne określenie liczby zatrudnionych pracowników sezonowych z Polski chociaż szczególnie w okresie wakacyjnym liczba ich systematycznie wzrasta.

Polacy podejmują pracę w Szwecji głównie w branży budowlanej (inżynierowie, spawacze, operatorzy maszyn budowlanych, zbrojarze, betoniarze, cieśle, asfalcjarze), medycznej (lekarze i pielęgniarki) i IT. Szwedzi poszukują także księgowych, zarządców i konserwatorów nieruchomości, specjalistów ds. sprzedaży i marketingu.

Głównym czynnikiem determinującym decyzję Polaków o wyjeździe do Szwecji są jedne z najwyższych stawek wynagrodzenia w Europie (obok Norwegii, Finlandii i Danii), wysokie standardy pracy oraz jej stabilność zagwarantowana dzięki działalności związków zawodowych. Duże znaczenie ma także bliska odległość między Polską a Szwecją. Stawki dla pracowników umysłowych są w Szwecji 2-3 razy wyższe niż w Polsce, a zarobki pracowników fizycznych kształtują się na poziomie ok. 25.000 – 27.000 SEK (tj. ok. 11.000 – 12.000 PLN). W Szwecji nie prowadzi się statystyk dotyczących wykształcenia polskich obywateli podejmujących pracę w Szwecji. Wiadomo natomiast, że mają dobre przygotowanie zawodowe. Polacy w Szwecji są cenionymi pracownikami za solidność i odpowiedzialność.

W ciągu najbliższych kilku lat w rezultacie przejścia na emeryturę zwolni się w Szwecji ok. 200 tys. stanowisk pracy dla inżynierów. Lokalna obsada tych etatów nie będzie możliwa z uwagi na fakt, że aktualnie kształcą się w Szwecji tylko ok. 50 tys. studentów na kierunkach inżynierskich. Szacuje się, że popyt na wykwalifikowanych pracowników zwiększy się do rozmiarów wcześniej tutaj nieznanymi. Wiele przedsiębiorstw będzie zmuszonych do poszukiwania pracowników poza granicami kraju.

Węgry

Według danych węgierskiego urzędu ds. Zatrudnienia, łączna liczba polskich pracowników zgłoszonych na dzień 31 grudnia 2010 r. na Węgrzech wyniosła 1.303 osoby, tj. o 191 osób więcej niż w analogicznym okresie roku 2009. W samym 2010 r. dokonano zgłoszeń 294 osób z Polski (o 278 osób mniej niż w 2009 r.)

Na Węgrzech obywatele polscy mogą swobodnie podejmować zatrudnienie. Rejestracja odbywa się na podstawie zgłoszenia przez pracodawcę do terenowego urzędu pracy (bez personalizacji – podaje się wyłącznie liczbę osób).

Z uwagi na panującą na Węgrzech głęboką recesję oraz długotrwałą (już pięcioletnią) recesję w budownictwie popyt na polskie usługi nie jest duży.

Osoby indywidualne prowadzące działalność gospodarczą omijają Węgry z uwagi na trudności językowe, niskie płace, a także coraz bardziej powszechne działanie w „szarej strefie” węgierskich usługodawców. Polscy obywatele są też zatrudniani w firmach z polskim rodowodem (firmy i przedstawicielstwa handlowe) oraz w korporacjach międzynarodowych.

Polskie firmy tradycyjnie obecne były na Węgrzech w branży budowlanej, w szczególności w budownictwie przemysłowym. Tak jest i w chwili obecnej – na kilku większych budowach (np. elektrowni w Gönyű) polskie firmy pracują jako podwykonawcy, zwłaszcza firm zachodnich.

Wielka Brytania

Do 30 kwietnia 2011 r. obywatele 8 nowych państw członkowskich UE podejmujący pracę w Wielkiej Brytanii zobowiązani byli do zarejestrowania tego faktu w urzędzie rejestracyjnym.

Zgłoszenie wymagało wypełnienia odpowiedniego formularza i złożenia go w wydziale ds., rejestracji pracowników brytyjskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Po upływie 12 miesięcy z dniem 1 maja obowiązek rejestracji został zniesiony.

Według raportu kwartalnego brytyjskiego urzędu statystycznego w czwartym kwartale ubiegłego roku zarejestrowano 11.620 pracowników z Polski co stanowi 44% ogółu pracowników z grupy nowych państw członkowskich. Obowiązku rejestracyjnemu nie podlegają pracownicy sezonowi i osoby prowadzące własną działalność gospodarczą.

W całym ubiegłym roku zarejestrowano o 3.515 pracowników mniej niż w roku 2009 r. i około 50.790 mniej niż w roku 2008. Zarejestrowani pracownicy nie mają obowiązku wyrejestrowania się w chwili przerwania zatrudnienia więc podana liczba może być mniejsza.

Z dniem 30 kwietnia br. obowiązkowy system rejestracji został zniesiony. .

Zgodnie z raportem rocznym brytyjskiego Ministerstwa Pracy i Emerytur w trzecim kwartale ubiegłego roku obywatelom polskim przyznano 24.600 narodowych numerów ubezpieczenia National Insurance Number podczas gdy rok wcześniej liczba ta wynosiła 25.830 osób. Główne sektory w których Polacy znaleźli zatrudnienie to:

- administracja, biznes, zarządzanie – 255, 8 tys.
- gastronomia , hotelarstwo – 111,9 tys.
- rolnictwo – 55,1 tys.
- przemysł wytwórczy – 45,9 tys.
- przetwórstwo mięsa i żywności – 30,0 tys.
- handel detaliczny – 28,0 tys
- usługi medyczne i związane z ochrona zdrowia – 26,5 tys.
- budownictwo – 26,4 tys.

Pracownicy pochodzący z Polski stanowili największą grupę narodowościową w każdym z wymienionych sektorów.

Wskazać należy, że duża liczba Polaków prowadzi własną działalność gospodarczą. Przeważają małe i średnie przedsiębiorstwa świadczące usługi w sektorze budowlanym i gastronomicznym.

Minimalna stawka wynagrodzenia wynosi obecnie 5,93GBP/godz. Pracodawca zobowiązany jest do zatrudniania pracownika w wymiarze nie przekraczającym 48 godzin tygodniowo. Pracownik wyrażający zgodę na prace w godzinach nadliczbowych podpisuje stosowne oświadczenie.

Włochy

Wg danych włoskiego urzędu statystycznego ISTAT Polacy stanowią drugą co do wielkości grupę migrantów. W roku 2008 formalności pobytowych na terenie Włoch dopełniło 99,4 tys. Polaków. Ponieważ jednak pobyt krótszy niż 3 miesiące nie wymaga rejestracji, należy założyć, że liczba przebywających na terenie Włoch Polaków ta jest znacznie wyższa (dane za 2009 r.).

Do regionów, które w 2010 r. oferowały najwięcej miejsc pracy, należy zaliczyć Lacjum (35.000), Lombardię (22.000), Emilię Romanię (16.000) oraz Toskanię (12.000). Jednym z czynników, który miał wpływ na zatrudnianie pracowników z UE był fakt, że w tym okresie odnotowano spadek zatrudnienia obywateli włoskich o 526.000. Zdaniem włoskich ekspertów największe zapotrzebowanie dotyczyło pracowników z niskimi kwalifikacjami i robotników. We Włoszech zwraca się ponadto uwagę na wzrost zapotrzebowania na siłę roboczą kobiet (60% wszystkich zatrudnionych emigrantów), co tłumaczone jest rozwojem rynku świadczeń socjalnych, skierowanych do osób w podeszłym wieku lub niepełnosprawnych.

Cechą charakterystyczną emigrantów polskich na terenie Włoch jest wciąż zdecydowana dominacja kobiet. Kobiety podejmują zatrudnienie często jako opiekunki do osób starszych, w handlu, gastronomii, handlu. Mężczyźni natomiast zatrudnieni są szczególnie w rolnictwie. Pomimo kryzysu odnotowuje się coraz większą liczbę firm zakładanych i prowadzonych przez obywateli polskich. Wg informacji włoskiego Zrzeszenia Izb Handlowych na terenie Włoch na dzień 31 grudnia 2009 r. działało 3.521 takich firm..

Rozdział II

Obywatele państw EOG i Szwajcarii na polskim rynku pracy

Obywatele państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii korzystają w Polsce ze swobodnego dostępu do zatrudnienia na podstawie przepisów UE. Od 2007 r. Polska nie korzysta z możliwości stosowania ograniczeń w tym zakresie na zasadzie wzajemności.

Skala obecności w Polsce obywateli państw EOG i Szwajcarii może być oceniana jedynie na podstawie liczby rejestracji pobytu powyżej trzech miesięcy (zob. tabela 6) oraz na podstawie liczby ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń podali obywatelstwo inne niż polskie (zob. tabela 7).

Udział wszystkich cudzoziemców w polskim rynku pracy pozostaje nadal na bardzo niskim poziomie.

Tabela 6. Liczba osób, które w II półroczu 2010 r. złożyły wniosek o zarejestrowanie pobytu obywatela UE (wg obywatelstwa)

Obywatelstwo	Liczba osób	% w ogółem
Austria	82	2,3
Belgia	68	1,9
Bułgaria	178	5,0
Cypr	2	0,1
Czechy	103	2,9
Dania	53	1,5
Estonia	3	0,1
Finlandia	32	0,9
Francja	276	7,8
Grecja	44	1,2
Hiszpania	250	7,1
Irlandia	47	1,3
Islandia	4	0,1
Litwa	121	3,4
Łotwa	45	1,3
Malta	1	0,0
Niderlandy	130	3,7
Niemcy	970	27,5
Norwegia	47	1,3
Portugalia	60	1,7
Rumunia	98	2,8
Słowacja	89	2,5
Słowenia	10	0,3
Szwajcaria	17	0,5
Szwecja	152	4,3
Węgry	68	1,9
Wielka Brytania	318	9,0
Włochy	257	7,3
Suma	3 525	100,0

Źródło: UdSC

Tabela 7. Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie - na 31 grudnia 2010 r.

Obywatelstwo	Liczba ubezpieczonych osób fizycznych	Pracownicy	Osoby prowadzące pozarolniczą działalność
Razem wszyscy ubezpieczeni, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie	78 608	58 257	11 919
w tym obywatele UE/EFTA	19 024	13 613	4 223
Austriackie	462	314	126
Belgijskie	312	216	86
Bułgarskie	2 167	1 335	740
Cyprijskie	20	17	3
Czeskie	1 089	886	101
Duńskie	345	222	115
Estońskie	42	37	3
Fińskie	144	121	15
Francuskie	1 731	1 403	252
Greckie	299	191	93
Hiszpańskie	509	345	111
Holenderskie	718	495	199
Irlandzkie	262	156	80
Islandzkie	4	-	2
Litewskie	1 179	941	147
Luksemburskie	3	2	1
Łotewskie	248	172	36
Maltańskie	9	4	3
Niemieckie	2 920	1 985	779
Norweskie	90	60	31
Portugalskie	332	283	33
Rumuńskie	1 045	903	87
Słowackie	778	610	58
Słoweńskie	75	48	16
Szwajcarskie	80	58	14
Szwedzkie	569	406	138
Wielkiej Brytanii	1 559	975	458
Węgierskie	592	474	77
Włoskie	1 441	954	419

Źródło: ZUS